

REGIONÁLNÍ CENTRA PODPORY ZDRAVÍ

V posledním čtvrtletí roku 2018 úspěšně skončil složitý proces přípravy vzniku Regionálních center podpory zdraví. Projekt byl ve svých počátcích koncipován jako součást Národní strategie Zdraví 2020 a v dalších letech začleněn do Operačního programu Zaměstnanost v rámci Evropského sociálního fondu s názvem „Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením“, reg. číslo CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_039/0009439. Zaměření na skupinu populace, ve které je vysoká incidence zdravotních rizik, má etické, sociální i ekonomické důvody.

Cílová skupina není definována věkem, pohlavím, vzděláním ani etnikem, ale ohrožením zdraví, plynoucím ze špatných životních podmínek. Zaměření na rizikové skupiny se zhoršeným zdravotním stavem je současně cestou ke snižování zdravotních nerovností. Akcentuje to mj. citovaná strategie Zdraví 2020, schválená vládním usnesením č. 23, z roku 2014. Ve strategickém cíli č. 1 se ukládá „Zlepšit zdraví obyvatel a snížit nerovnosti v oblasti zdraví“. V popředí zájmu bude zdraví obyvatel ve vyloučených lokalitách, kde se koncentruje nejvíce zdravotních problémů.

Cílem projektu je podporovat formou terénních intervencí u lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením rozhodování ve prospěch zdraví. Očekávaným dlouhodobým dopadem projektu je snižování nerovností ve zdraví, zlepšení zdraví a zvýšení zaměstnanosti s následným snižováním národohospodářských ztrát z nemoci. Předmětem projektu je zřízení 14 regionálních center podpory zdraví (dále jen RCPZ), po jednom v každém kraji, jako odborných základů pro realizaci nově vytvo-

řených intervenčních programů podpory zdraví. Personál regionálních center tvoří 42 přepočtených pracovních míst, realizovaných podle okolností dělením pracovních úvazků. Pracoviště RCPZ budou umístěna v pronajatých prostorách v různých institucích krajů. Pražské a středoe české RCPZ bude sídlit ve Státním zdravotním ústavu v Praze. Vedoucím pracovištěm RCPZ je Centrum podpory zdraví Státního zdravotního ústavu. Pětiletý projekt má být realizován v letech 2018–2022 a financován 77,56 % z Evropského sociálního fondu a 22,44 % ze státního rozpočtu, celkem ve výši 241 312 155,99 Kč.

Podle schváleného časového plánu budou preventivní programy vytvářeny v období 2018–2019 ve Státním zdravotním ústavu ve spolupráci s externími odborníky. Budou připraveny návrhy odborných východisek k programům v rámci 11 tematických celků rizikových a protektivních faktorů zdraví. Poté pracovníci SZÚ navrhnu interaktivní preventivní programy na principu zážitkové pedagogiky a prováděcí metodiky k realizaci programů. Ve druhé polovině r. 2019 budou v metodikách programů proškoleni realizátoři z řad pracovníků SZÚ i spolupracujících organizací a v letech 2020–2022 programy realizovány. Realizační formou programů budou individuální intervence, kurzy zdravého životního stylu, kurzy pohybové aktivity, dny zdraví, přednášky aj.

Infrastrukturou projektu jsou RCPZ. Jejich úkolem je vytvořit spolupracující tým z klíčových partnerů na úrovni kraje. Půjde o pracovníky Krajských úřadů (reprezentanti zdravotní politiky kraje, koordinátoři pro národnostní menšiny, krajští romští koordinátoři), odborníky z hygienických stanic, praktické lékaře pro děti

a dorost, všeobecné praktické lékaře, zástupce Agentury pro sociální začleňování, Svazu měst a obcí, Národní sítě zdravých měst aj. Dále se zapojí relevantní subjekty, které v jeho průběhu projeví zájem o spolupráci. Další činnost se bude z počátku týkat mapování situace a potřeb v oblasti primární prevence a podpory zdraví tak, aby vznikly efektivní intervenční preventivní programy a materiály, které budou reagovat na potřeby primární prevence cílové skupiny.

Tematické okruhy intervenčních programů jsou: osobní hygiena, zdravé bydlení, vyšetření základních tělesných a krevních parametrů, výživa, prevence infekčních onemocnění, prevence závislostí, podpora zdraví

prospěšné pohybové aktivity, duševní zdraví, prevence nádorových onemocnění, prevence úrazů a otrav a reprodukční zdraví.

První z aktivit projektu, která proběhla na podzim roku 2018, byl kurz mediátora podpory zdraví, ve kterém byli vyškoleni zaměstnanci RCPZ, kteří budou v cílových populačních skupinách zprostředkovávat aktivity primární prevence. Úspěšná realizace projektu by mohla snížit zdravotní rizika u cílových populací a stát se krokem k revitalizaci podpory zdraví v ČR.

*MUDr. Marie Nejedlá
vedoucí Centra podpory veřejného zdraví SZÚ*